

100122

Hallesby-diskusjonen og «To kirkehøvdinger»

En dypt religiøs og kjærlig liten bestemor, som den hele tid har fulgt professor Hallesbys virksomhet med ærefrykt, er blitt dypt rystet over avisangrepene. Hun skrev til sin sønn i Oslo og sa bl. a.: «Jeg påhørte jo Hallesbys radiotale. Selv om den var fremført noe hardt, så følte han kanskje tidens behov for en kraftig vekker. Og den var kanskje særlig tiltent å ryste opp av sløvheden en viss krets av folket — flertallet. Det er jo så mange predikanter og så få vekkere.

Den høyt opplyste dr. Hallesby kan jo umulig, tross han er fullt ortodoks, for alvor tro på at helvetes pines lignelser er annet enn bilder på den dype, forferdelige sjele kval mennesket må føle, når sjelen etter døden, befridd fra jordiske attributer, erholder det fulle klarsyn til å skue sitt forløpne, uopprettelige jordiske liv, se alle de fortløpende feilene, se tindrende klart hva man burde ha gjort på hver en livs dag — og ikke gjorde — jagende etter mindre enn intet — en forspilt tilværelse. Det forferdelige ord helvete kan vel ikke engang dekke disse sjelelige kvaler selv om både svovel og ild og sjø tas bort.

Alt levende strekker seg mot lyset som en blomst i vinduet. Vender man seg bort fra lyset og bort fra Guds hensikt med vårt

liv i verden — uten å på ny søke hen til lyset, så må man jo visne og dø døden for evig — som en annen plante, selv om man bæres til graven under jordiske æresbevisninger.

Hvorfor blir folk så opprørte over begrepet helvete? Det må sikkert meget være på grunn av denne billedtale om svovel, sjø og ild. Den slags burde nå komme til opphør på samme måte som Den norske kirke, også Hallesbys Menighetsfakultet, nå for lengst har forlatt Casparis gammeltestamentlige tolkning som foreldet teologi.

Det hellige navnet Gud er blitt så misbrukt og tilsmusset, ja latterliggjort, at moderne vitenskapsmenn unnåår å bruke det — de sier «the supreme mind», — «verdenssjelen» osv. En av våre store seere, Ibsen, sier det på sin måte: Der går en nemesis igjennom livet, å unngå den er ingen givet.

Jeg har alltid satt professor Hallesby så høyt, en urokkelig klippe i stormen mot Gud — og selv om en klippe kan bli hard og kald, så man savner ofte ømheten for de villfarende og det største av alt, kjærlighetens varme, så må man da vel fortsatt få lov til å tro at dr. Hallesby taler ut av sin aller beste mening og søker å gjøre det aller beste han forstår, ut fra en dyp og inderlig sann

kristen tro, uten svik. Ikke sant, det er vel også din mening?»

Når den kjærlige lille dame — som alle husets bekjente uvilkarlig kaller bestemor — var kommet så langt, traff jeg til å komme innom. Hun viste meg brevet, som jeg leste oppmerksomt, flere ganger. Jeg nøyde meg med å si: «Jeg lengter etter å høre hva Deres sønn svarer.» Så gikk noen dager, da ringte hun og ba meg komme innom ved forbifart, — hun ønsket at jeg skulle se en mottatt bok.

Hennes sønn, som nettopp skulle ut på en reise, skrev hastig noen linjer, at han av en bekjent, i anledning disse avisartikler, hadde hørt omtalt en bok, som han hadde fått overlatt og hastig gjennomsett før avreisen og nå videre-sendte. Og tilføyde: «Ad spørsmålet Hallesby tør jeg kun henvisse til ordet: «Vis meg din tro av dine gjerninger.» Les boka uten å bli altfor skuffet, kjære lille mor. Vår hele skrøpelige verden er visst ikke annerledes. Dessverre. Våre menneskelige feilsteg er ille, men mangelen på erkjennelse, anger og bot, som bringer forsoning, er verre.»

Boka viste seg å hete: «To kirkehøvdinger». Den er skrevet av sogneprest og senere i 30 år studentenes lærer ved Menighetsfakultetet, den 73-årige professor Karl Vold under hans lange sykdom og er etter hans død utgitt av hans enke, fru professor Gudrun Vold, Røa pr. Oslo, trykt ved Handelstrykkeriet A/S, Moss.

Boka har som motto Job. II, 4: «La ikke urett bo i dine telte», og har som undertitel: «Et anklage- og forsvarsskrift», og den lille boka inneholder avslørende de-

taljer om navngitte kirkes menn og særlig dens to høvdinger, professor dr. Hallesby og biskop dr. Berggrav med opplysninger om stimannsværk, som er sjokkerende.

Vi som har lest boka, er dypt rystet og har en følelse av å ha tapt meget av den faste tillit, som gir det trygge fotfeste. Boka ses å være trykt i 1949, året etter forfatterens død. Hvorfor er denne bok fortiet? Er det også menkesmannsarbeid? Dersom opplysningene er feilaktige, hvorfor har ikke teologene Hallesby og Berggrav offentlig renset seg? Det bør de gjøre. Eller gjøre avbitt. Av hjertet. Og søke gjenopprette skaden for kirkens sanne kristenånd. Se bare fra side 12 og utover. Og fra side 117 til sluttsiden 125. Det er jo forferdelige saker.

Biskop Lunde gråt over dette, skriver forfatteren. Ja, flere må gråte. Det er jo ikke en ansvarsløs, som i ubetenkt hastverk skriver dette, det er jo en av våre lærde og ansette teologer, professor dr. Karl Vold, som i 30 år og til og med ut over aldersgrensen har vært betrodde den oppgave å utdanne våre unge prester, og som nå, 72 og 73 år gammel skuer tilbake på Den norske kirke. La gå at han virker streng ortodoks, det er hans syn, han virker dog samtidig streng renhårig, — reell i sin ferd og forlangende det samme av andre. Hans studenter gir ham sin sympati, er ikke det også et tegn.

Selv om meninger og oppfatninger iblant kan være forskjellige, kirkens menn og kirkens førere må dog alltid — framfor alle andre — kjempe med bare blanke våpen. Budet om at hensikten heliger midlet, bør ikke høre vår dyrebare norske kirke til. Dogmer — av alle arter — er og blir skrøpelig menneskeverk. La oss alle innrømme at all menneskelig demmekraft kommer til kort, hvis den mangler det viktigste, nestekjærligheten. La den lede oss og opplade våre øyne, så vi ikke blindt følger, om velmenende, så dog skrøpelige menneskelige paroler. «Bestemor» har etter en tids overveielse tillatt meg å skrive dette.

Bes opptatt i andre blad, som liker renslighet.

Trondheim, februar 1953.

L. W. Petersen

Dagbladet 25/2-53